

Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord gemeente Laarbeek

Brede SPUK 2023-2026

Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026 (SPUK)

Naam gemeente: Laarbeek
Naam verantwoordelijk wethouder: M. Slaets
Datum van insturen: 27-09-2023
Contactpersoon voor aanvullende informatie: S. van Esch
E-mailadres: gemeente@laarbeek.nl
Telefoonnummer: 0492 469 700

1. Waar staat gemeente Laarbeek? (huidige situatie)

1.1 Lokaal Sport- en Preventieakkoord: Vitaal Laarbeek

In gemeente Laarbeek hebben we al beleid en akkoorden rondom de thema's uit het Gezond en Actief Leven Akkoord. Zo zijn we al lange tijd bezig met de onderwerpen uit het Gezond en Actief Leven akkoord, in de toekomstvisie Laarbeek (vastgesteld in 2017) '[Samen daadkrachtig en energie naar 2030](#)' komen hier onderwerpen in terug.

In het [Bestuursakkoord Samen aan zet! \(2022-2026\)](#) staat beschreven dat we in Laarbeek meer inzetten op preventie en collectiviteit, zodat minder inwoners een beroep hoeven te doen op specialistische zorg en ondersteuning. Een aantal thema's zoals o.a. eenzaamheid, positieve gezondheid, dementie en vroegsignalering worden specifiek benoemd.

De acties rondom preventie worden onder Vitaal Laarbeek uitgevoerd. Vitaal Laarbeek is het levensstijlakkkoord van de gemeente, bestaande uit het Sportakkoord welke nu herijkt is ([Herijking Sportakkoord Laarbeek](#)) en [Preventieakkoord](#). Beide akkoorden zijn in samenspraak met inwoners en verschillende partners tot stand gekomen. Deze twee akkoorden zijn opgepakt als een geheel. We hebben een stuurgroep waarin het onderwijs, buurtsportcoaches, GGD, bedrijfsleven, sportverenigingen, cultuur en dorpsraden vertegenwoordigd zijn.

Naast Vitaal Laarbeek en het bestuursakkoord hebben we een Beleidsplan Sociaal Domein 2023 - 2026, de [Koersagenda](#) 'Samenwerken door Samen Werken' met GR Peelgemeenten en werken we (sub) regionaal samen in Peel Duurzaam Gezond.

1.2.1. Hoe staan we ervoor in Laarbeek?

Gezondheidsverschillen

Indicator	Populatie	Bron	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Geen goede ervaren gezondheid (%)	18-64 jr	GGD	2020	17	17	12
Aandeel laag opgeleiden dat geen goede ervaren gezondheid heeft (%) (n.b. gemeentecijfer gebaseerd op kleine aantallen)	18-64 jr – laag opgeleid	GGD	2020	-	32	28
Laag opleidingsniveau (%)	15-75 jr	CBS	2021	27	27	30
Inkomen tot lage inkomensgrens (%)	Particuliere huishoudens	CBS	2021	6,8	5,7	3,5
Sociaaleconomische status (SES-WOA totaalscore)	Particuliere huishoudens	CBS	2019	0	-	0,118

In Laarbeek heeft 30% van de inwoners van 15 tot 75 jaar een laag opleidingsniveau [[CBS](#)]. Dit is hoger dan het gemiddelde van Nederland en de regio Zuidoost-Brabant. Van de particuliere huishoudens heeft 3,5% een laag inkomen, dit is lager dan gemiddeld in Nederland en de regio [[CBS](#)]. De SES-WOA (sociaal economische status – welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel) score geeft een relatief beeld van financiële welvaart, opleidingsniveau en arbeidsdeelname ten opzichte van Nederland [[CBS](#)]. Dit is in Laarbeek gunstiger dan landelijk. In Laarbeek heeft naar schatting 28% van de laag opgeleiden geen goede gezondheid [[GGD](#)]. Ondanks dat Laarbeek een relatief welvarende gemeente is, zijn er ook hier groepen die leven in een lage SES en mede daardoor minder kansen hebben op een gezond leven. Als we kijken naar de verschillen in dorpen, dan zien we dat met name Beek en Donk het meest kwetsbare dorp is.

In het najaar van 2022 is de tussentijdse Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (CGM) uitgevoerd. In de regio is ten opzichte van 2020 het aandeel 18-64 jarigen en 65-plussers met een goede ervaren gezondheid gedaald. Daarnaast is het aandeel inwoners dat moeite heeft met rondkomen in beide groepen gestegen. In Laarbeek wijzen de cijfers in dezelfde richting, al is de afname in ervaren gezondheid alleen bij de 18-64 jarigen significant (van 88% naar 76%) en de toename in moeite met rondkomen alleen bij de 65-plussers (van 4% naar 12%) [[VM2022](#), [OM2022](#)].

Deelname sport, bewegen en cultuur

Indicator	Populatie	Bron#	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Lid van een vereniging of club (%)	4-11 jr	KM	2021	-	80	83
Is lid van sportclub/-vereniging (%)	4-11 jr	KM	2021	-	68	74
	12-18 jr	JM	2019	-	67	69
	18-64 jr	VM	2020	-	37	45
	65+	OM	2020	-	28	30

In Laarbeek is 83% van de 4-11 jarigen en 69% van de 12-18 jarigen lid van een (sport)vereniging of club, dit is vergelijkbaar met de regio [[KM](#), [JM](#)]. Van de 18-64 jarigen is dit 45% en de 65-plussers is dit 30%.

Overgewicht en bewegen

Indicator	Populatie	Bron#	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Heeft overgewicht (incl. obesitas) (%)	groep 2 BO	JGZ	2021-2022	-	6	5
	groep 7 VO	JGZ	2021-2022	-	15	13
	klas 1 VO	JGZ	2021-2022	-	12	10
	18-64 jr	VM	2020	47	46	50
	65+	OM	2020	59	58	60
Heeft ernstig overgewicht (obesitas) (%)	groep 2 BO	JGZ	2021-2022	-	2	2
	groep 7 VO	JGZ	2021-2022	-	3	0
	klas 1 VO	JGZ	2021-2022	-	2	1
Heeft ernstig overgewicht (obesitas) (%)	18-64 jr	VM	2020	14	14	13
	65+	OM	2020	17	16	16
Voldoet niet aan beweegrichtlijn (%)	4-11 jr	KM	2021	-	57	53
	VO klas 2, 4	CGMJ	2021	84	83	74
	18-64 jr	VM	2020	46	45	47
	65+	OM	2020	62	60	58

Op basis van de weeg- en meetresultaten tijdens de consulten van Jeugdgezondheidszorg in schooljaar 2021-2022 heeft in Laarbeek 5% van de leerlingen in groep 2 van het basisonderwijs (BO) overgewicht en 2% heeft obesitas. In groep 7 is het aandeel overgewicht met 15% aanzienlijk hoger, 0% heeft obesitas. In klas 1 van het voortgezet onderwijs (VO) heeft 10% van de jongeren overgewicht, waarvan bij 1% sprake is van obesitas. Dit is in lijn met de regionale gemiddelden.

De meerderheid van de kinderen en jongeren in Laarbeek haalt niet de aanbevolen richtlijn van dagelijks minstens 1 uur bewegen (53% van 4-11 jarigen en 74% klas 2 en 4 VO). Eén op de 11 kinderen (1-11 jaar) speelt niet of weinig buiten. Ook is meer dan een kwart geen lid van een sportvereniging (26% van 4-11 jarigen en 31% van 12-18 jarigen). Op basisscholen in Laarbeek wordt vaker gesport dan in de regio: 91% sport 2x/week of vaker op school (regio 66%) [[KM](#)].

Vanaf 18 jaar neemt overgewicht onder inwoners van Zuidoost-Brabant sterk toe. Dat is ook in Laarbeek het geval. Op basis van zelfrapportage heeft zeker de helft van de 18-plussers overgewicht. Dit geldt voor 50% van de 18-64 jarigen en 60% van de 65-plussers in Laarbeek. Bij respectievelijk 13% en 16% is sprake van obesitas. Dit komt overeen met de regio.

In Laarbeek voldoet 47% van de 18-64 jarigen en 58% van de 65-plussers niet aan de beweegrichtlijnen. Circa 42% van de 18-64 jarigen en 60% van de ouderen sport niet wekelijks. Het beeld van lichaamsbeweging van Laarbeek is vergelijkbaar met de regio, wel zijn er in Laarbeek meer 18-64 jarigen lid van een sportvereniging of sportclub.

Mentale gezondheid

Indicator	Populatie	Bron#	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
				%	%	%
Is voldoende weerbaar	4-11 jr	KM	2021	-	91	91
	VO klas 2, 4	CGMJ	2021	88	88	96
Heeft aanwijzing psychosociale problematiek	4-11 jr	KM	2021	-	10	11
Heeft psychische klachten (MHI-5) (%)	VO klas 2, 4	CGMJ	2021	27	24	19
	18+	GM	2020	-	18	16
Heeft een hoog risico op een angststoornis of depressie	18+	GM	2020	6	6	5
Voelt zich vaak gestrest	VO klas 2, 4	CGMJ	2021	44	42	29
Ervaart (heel) veel stress	18+	GM	2020	18	16	14
Heeft suïcidedgedachten gehad in het afgelopen jaar (een enkele keer tot heel vaak)	VO klas 2, 4	CGMJ	2021	21	18	16
Heeft in de afgelopen 12 maanden ooit serieus gedacht om een einde aan het leven te maken	18-64 jr	GM	2020	-	7	4
Heeft in de afgelopen 12 maanden ooit serieus gedacht om een einde aan het leven te maken	65+	GM	2020	-	4	4

Een grote opgave voor Laarbeek ligt in het bevorderen van de mentale gezondheid. Bij 11% van de kinderen van 4-11 jaar in Laarbeek zijn er aanwijzingen voor psychosociale problematiek. In klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs (VO) heeft ongeveer één op de vijf (19%) jongeren in Laarbeek psychische klachten volgens de Mental Health Inventory 5 (MHI-5). Stress speelt een belangrijke rol bij hun mentale welbevinden: 29% voelt zich (zeer) vaak gestrest. Suïcidedgedachten komen bij jongeren relatief veel voor: 16% heeft in het afgelopen jaar wel eens aan zelfdoding gedacht. Onder de volwassenen heeft zestien procent in Laarbeek psychische klachten zoals gemeten met de MHI-5. Daarnaast heeft 5% van de 18-64 jarigen een hoog risico op een angststoornis of depressie. Bij de 65-plussers ligt dit aandeel op 4%. In Laarbeek ervaart 14% van de volwassenen (heel) veel stress.

In Laarbeek is het aandeel 18-64 jarigen dat het afgelopen jaar suïcidedgedachten heeft gehad toegenomen. Het aandeel volwassenen dat een hoog risico op een angststoornis of depressie heeft, psychische klachten heeft en veel stress ervaart lijkt deze trend te volgen (niet significant). Bij de 65-plussers in Laarbeek lijkt het aandeel ouderen dat het afgelopen jaar suïcidedgedachten heeft gehad te zijn toegenomen (niet significant). Het aandeel ouderen dat een hoog risico op een angststoornis of depressie heeft, psychische klachten heeft en veel stress ervaart is gelijk gebleven.

Eenzaamheid

Indicator	Populatie	Bron#	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Leefbaarometer Sociale samenhang (score)	Gemeente (t.o.v. Nederland)	Leefbaar-ometer	2020	-	-	kleine positieve afwijking
Onvoldoende sociale cohesie	18+ jr	GM	2020	-	46	36
Vaak tot altijd eenzaam (afgelopen maand)	VO-klas 2, 4	CGMJ	2021	10	7	5
Ernstig eenzaam	18-64 jr	VM	2020	11	11	7
	65+ jr	OM	2020	10	11	11
Heeft regelmatig contact met burens (%)	18+	GM	2020	-	75	84

Vijf procent van de jongeren (klas 2 en 4) in Laarbeek is in 2021 vaak tot altijd eenzaam geweest. Ernstige eenzaamheid komt bij 7% van de 18-64 jarigen en bij 11% van de ouderen voor. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de regio.

Een opvallende landelijke trend onder 15-25 jarigen is de toename in emotionele eenzaamheid. In 2019 voelde 8% van de 15-25 jarigen zich emotioneel eenzaam en in 2021 was dit 13,5% [CBS]. Corona kan hier een rol in gespeeld hebben, maar in de regio Zuidoost-Brabant was in de periode daarvoor, tussen 2015 en 2019, al een stijging zichtbaar in (ernstige) eenzaamheid bij 12 t/m 18 jarigen. Dit geldt zowel voor de emotionele als sociale eenzaamheid. Ook in Laarbeek zijn deze trends te zien, al is alleen de stijgende trend in emotionele eenzaamheid van de jongeren in deze periode significant. Regionaal is er bij zowel 18-64 jarigen als bij ouderen sprake van een stijgende trend in (ernstige) eenzaamheid, in het bijzonder in de emotionele eenzaamheid. In Laarbeek is alleen de stijgende trend in ernstige eenzaamheid bij 65-plussers significant, al lijkt er ook een toename te zijn in emotionele eenzaamheid bij zowel de 18-64 jarigen als de 65-plussers.

Alcoholgebruik

Indicator	Populatie	Bron#	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Heeft in afgelopen 4 weken alcohol gedronken (%)	VO klas 2, 4	cGMJ	2021	29	31	42
Is binge drinker (in afg 4 weken bij ten minste één gelegenheid 5 glazen alcohol of meer gedronken) (%)	VO klas 2, 4	cGMJ	2021	20	21	31
Voldoet niet aan alcoholrichtlijn (%)	18+	GM	2020	57	60	66
Is overmatig drinker (meer dan 21 (mannen) of 14 (vrouwen) glazen/week) (%)	18+	GM/CBS	2020	6	7	8
Is zware drinker (minstens 1x/week 6 (mannen) of 4 (vrouwen) glazen of meer op één dag) (%)	18+	GM/CBS	2020	8	9	15

In Laarbeek is 1 op de 7 inwoners van 18 jaar en ouder een zware drinker (15%) en 1 op de 13 is een overmatige drinker (8%). In totaal voldoet twee derde van de inwoners niet aan de alcoholrichtlijn (66%). Het alcoholgebruik onder 18-64 jarigen in Laarbeek is hoger dan gemiddeld in de regio.

Mantelzorg

Indicator	Populatie	Bron*	Jaar	Nederland	Zuidoost-Brabant	Laarbeek
Geeft momenteel mantelzorg (%)	18-64 jr	VM	2022	13	14	18
Aandeel mantelzorgers dat tamelijk zwaar, zeer zwaar belast of overbelast is door het geven van mantelzorg (% subgroep)	mantelzorgers 18-64 jr	VM	2022	19	19	16
Geeft momenteel mantelzorg (%)	65+ jr	OM	2022	16	18	21
Aandeel mantelzorgers dat tamelijk zwaar, zeer zwaar belast of overbelast is door het geven van mantelzorg (% subgroep)	mantelzorgers 65+ jr	OM	2022	16	16	7
Heeft iemand in het gezin met een ernstige lichamelijke ziekte of beperking, psychische ziekte of verslaving aan alcohol, drugs of gokken (mogelijk jonge mantelzorger) (%)	12-18 jr	JM	2019	-	12	14

Van de 18-64 jarigen in Laarbeek is 18% mantelzorger en bij de 65-plussers is dit 21%. Binnen deze groepen mantelzorgers is bij de jongste groep 18% tamelijk zwaar tot overbelast en bij de oudste groep 7%. Het percentage mantelzorgers ligt hoger dan de regio, maar het percentage tamelijk tot overbelaste mantelzorgers ligt lager dan de regio (met name bij de 65-plussers).

1.2.2 Welke opgaven zijn er in Laarbeek?

Er zijn een aantal landelijke trends op het gebied van gezondheid die ook voor Laarbeek relevant zijn, o.a.:

- Door de toenemende vergrijzing zal het beroep van ouderen op zorg en ondersteuning in de komende jaren toenemen.
- Het terugdringen van gezondheidsverschillen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) spreekt over een structurele ongelijkheid in Nederland [SCP].

Aanvullend staan we, op basis van de hiervoor beschreven cijfers, in Laarbeek voor een aantal belangrijke opgaven op het gebied van sport, bewegen en cultuur en gezondheid en sociale basis:

- Het bevorderen van een gezonde leefstijl, inclusief sport en bewegen blijft van belang;
- De verslechtering van de mentale gezondheid van jongeren in Laarbeek behoeft de aandacht;
- De toenemende vergrijzing zal zorgen voor een groter beroep op mantelzorgers. Het aandeel zwaarbelaste mantelzorgers zal dan naar verwachting toenemen en daarmee de behoefte aan respijtzorg.
- Jongeren beginnen later met drinken, maar als ze drinken, drinken ze veel. Minder jongeren roken, maar drugsgebruik neemt toe en wordt vaak als normaal gezien. De meeste ouders zijn het eens dat er duidelijke regels gesteld moeten worden wat betreft alcoholgebruik, maar deze groep lijkt kleiner te worden.
- De toenemende (emotionele) eenzaamheid bij jongeren en volwassenen in Laarbeek is een punt van zorg.

2. Als door de gemeente voor een of meer onderdelen geen aanvraag is ingediend, geef dan hier aan wat de reden daarvoor is

Niet van toepassing, alles is aangevraagd.

3. Beschrijving van de hoofdthema's Sport, bewegen en cultuur en Gezondheid en sociale basis

3.1 Wat wil de gemeente bereiken? (doelen en resultaten)

Kenmerkend in het Bestuursakkoord van de Gemeente Laarbeek is dat er niet zozeer wordt gekeken naar problemen of beperkingen, maar naar de mogelijkheden die mensen zelf hebben. Zoals beschreven in het Beleidsplan Sociaal Domein gaan we uit van de eigen kracht, regie en verantwoordelijkheid van de inwoners. Preventie draagt bij aan het voorkomen dat inwoners te maken krijgen met zorg en ondersteuning, nog meer inzetten op preventie is daarom belangrijk. We streven een zorgzame en vitale samenleving na waarbij we uitgaan van de zelfredzaamheid van inwoners. Hierbij dienen de voorzieningen die er zijn als vangnet. We gaan in eerste instantie uit van de eigen kracht en het netwerk van inwoners zelf. Indien dit niet voorhanden is, ontvangen inwoners de juiste zorg en ondersteuning. Zoveel als nodig, maar niet meer dan noodzakelijk.

Een overkoepelend doel van onze gemeente is om aan te sluiten bij de behoeftes van inwoners. Dat betekent dat we moeten blijven meebewegen en de ruimte nemen om interventies te kiezen op basis van behoeftes, soms tegen eerder gestelde doelen in.

De ambities en doelen die we geformuleerd hebben vanuit Vitaal Laarbeek (Sport- en Preventieakkoord) en in het Beleidsplan en Bestuursakkoord sluiten nauw aan bij de doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Ook de doelen uit de Koersagenda en Peel Duurzaam Gezond sluiten hierop aan. Hieronder worden deze doelen nader toegelicht en gekoppeld aan de GALA-doelen.

Op het gebied van sport, bewegen en cultuur zijn de belangrijkste doelen:

- Het stimuleren van (inclusief) sport en bewegen, van jongs af aan (Vitaal Laarbeek)
- Samenwerking tussen verenigingen stimuleren (Beleidsplan)
- Het creëren van een omgeving die uitnodigt om te bewegen (Beleidsplan, Vitaal Laarbeek)
- Het creëren van toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders en accommodaties (Vitaal Laarbeek)

Op het gebied van gezondheid en sociale basis zijn de belangrijkste doelen:

GALA-doel: Terugdringen van gezondheidsachterstanden:

- We willen een bijdrage leveren aan het tegengaan van de toenemende sociale en culturele tweedeling in de maatschappij (ambitie uit Bestuursakkoord)
- Alle inwoners krijgen gelijke kansen om mee te doen, de kloof verkleinen tussen arm en rijk (doel uit Beleidsplan)
- We richten ons op de bestrijding van de (verborgen) armoede (ambitie uit Bestuursakkoord)

GALA-doel: Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten

- Inwoners voelen zich prettig in hun eigen leefomgeving, waarbij ze een fijn netwerk om zich heen hebben en deel kunnen nemen aan activiteiten (doel uit Beleidsplan)
- We gaan kijken hoe het ruimtelijke domein kan bijdragen aan een fijne leefomgeving (doel uit Beleidsplan)
- Een gezonde leefomgeving voor de jeugd (Peel Duurzaam Gezond)

GALA-doel: Een gezonde leefstijl

- We blijven inzetten op een bredere kijk op (positieve gezondheid) (ambitie uit Bestuursakkoord)
- Vragen worden (waar mogelijk) eerst vanuit welzijn opgepakt in plaats van meteen vanuit zorg (doel uit Beleidsplan)
- We stimuleren een gezonde leefstijl, waaronder sport en bewegen (doel uit Beleidsplan, Vitaal Laarbeek)
- Eigenaarschap en bewustzijn bij inwoners creëren (doel uit Beleidsplan)

- Het percentage rokers en het percentage jongeren en volwassenen dat te veel drinkt daalt (Vitaal Laarbeek)

GALA-doel: Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid

- We zetten ons in voor een eenzaamheidsaanpak (voor jong en oud) (ambitie uit Bestuursakkoord, Vitaal Laarbeek)
- We gaan extra aandacht besteden aan mentale gezondheid (doel uit Beleidsplan, Vitaal Laarbeek)

GALA-doel: Vitaal ouder worden

- We willen dat alle inwoners meedoen, ongeacht leeftijd, inkomen of beperking. De nadruk ligt op de sociale verbinding in de buurten en het terugdringen van sociale uitsluiting (doel uit Beleidsplan, Peel Duurzaam Gezond)

GALA-doel: Domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur

- Binnen het Sociaal Domein versterken we de samenwerking (zowel binnen het Sociaal Team Laarbeek, als daarbuiten met partners, tussen uitvoering en beleid, tussen lokaal en regionaal) (doel uit Beleidsplan, Koersagenda)
- We gaan nog meer inzetten op preventie (en waar nodig regionaal samenwerken) (doel uit Beleidsplan, Vitaal Laarbeek, Peel Duurzaam Gezond)

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.1 Lokale en regionale samenwerking

Als gemeente hechten we veel waarde aan lokaal en (sub)regionaal samenwerken. Hiervoor hebben we verschillende netwerkstructuren.

De ketenaanpakken Kansrijke Start, Kind naar Gezond Gewicht, Valpreventie, Welzijn op Recept en Gecombineerde Leefstijlinterventie worden regionaal uitgewerkt en lokaal geïmplementeerd. De gezamenlijke aanpak leidt tot 5 breed gedragen ketenaanpakken, waarbij de regionale afspraken met het lokale veld worden geïmplementeerd en in alle lagen van de keten bekend zijn. Het samenhangende aanbod van ketenaanpakken komt ten goede aan alle inwoners van de regio Zuidoost-Brabant.

Op regionaal niveau werken we samen met de 21 gemeenten in Zuidoost Brabant. Op sub regionaal niveau zijn we aangesloten bij Peel Duurzaam Gezond.

3.2.2 Inwonerbetrokkenheid

We hechten veel waarde aan het betrekken van inwoners bij de planvorming. Zo zijn bij het opstellen van het Sport- en Preventieakkoord (nu Vitaal Laarbeek) inwoners tijdens inwonersbijeenkomsten betrokken. En voor het opstellen van het beleidsplan Sociaal Domein is een enquête uitgezet om bij inwoners op te halen welke onderwerpen zij belangrijk vinden.

We betrekken, afhankelijk van het onderwerp, inwoners bij de uitvoeringsagenda van het beleidsplan Sociaal Domein. De uitvoeringsagenda wordt een keer per 2 jaar opgesteld in samenspraak met partners en inwoners. Hierin nemen we onderwerpen uit het GALA mee. Het betrekken van inwoners verloopt ook via de Jongerenadviesraad, Cliëntenraad Participatiewet, Adviesraad Sociaal Domein.

We vinden het belangrijk dat inwoners goede ideeën en initiatieven voor een gezondere gemeente kunnen aandragen. Vanuit Vitaal Laarbeek zijn in 2022 en 2023 daarom twee inwonersbijeenkomsten georganiseerd om goede ideeën op te halen, te weten het Vitaalste Idee van Laarbeek en het Vitaalste Idee van Laarbeek Junior. Uit beide bijeenkomsten zijn ideeën voortgekomen die verder zijn uitgewerkt. Deze vorm voor het betrekken van inwoners willen we in de toekomst wederom inzetten voor de GALA-onderdelen.

3.2.3 Sport, bewegen en cultuur

In de Herijking van het Sportakkoord Laarbeek worden de volgende ambities beschreven:

1. Meer (zichtbare) betekenis
2. Het fundament op orde
1. Een groter bereik

We verwijzen voor de verdere uitwerking van deze ambities naar de [Herijking Sportakkoord Laarbeek](#). In 2023 en de daaropvolgende jaren continueren we onze inzet.

Vanuit het onderdeel Brede Regeling Combinatiefuncties zetten we op dit moment in op de volgende functieprofielen: coördinator sport en preventie, combinatiefunctionaris onderwijs, clubkadercoach, beweegcoach en buurtsportcoach. Dit zijn in Laarbeek gecombineerde functieprofielen, waarin één persoon meerdere rollen aan kan nemen. Met uitzondering van de coördinator, dit is één vast persoon met alleen de rol coördinator. Om kinderen kennis te laten maken met kunst en cultuur hebben we in Laarbeek de tegemoetkoming Kunst- en Cultuuronderwijs. Ook nemen we deel aan het programma De Cultuur Loper. We hebben op dit moment geen cultuurcoach, maar we gaan onderzoeken of het wenselijk is om ons aanbod op het gebied van kunst- en cultuur uit te breiden met een (uitvoerende) cultuurcoach. In 2023 en de daaropvolgende jaren continueren we onze inzet.

3.2.4 Gezondheid en sociale basis

Terugdringen gezondheidsachterstanden

Doel: We gaan door met het terugdringen van gezondheidsachterstanden en onderzoeken in welke kernen de gezondheidsachterstand het grootst is.

Doelgroep: Alle leeftijden

Uitvoering:

- In het Bestuursakkoord "Samen aan Zet!" staat beschreven dat we inzetten op het bestrijden van (verborgen) armoede, met als uitgangspunt gelijke kansen voor iedereen. Speciale aandacht wordt hierbij besteed aan kinderarmoede. We continueren vroegsignalering bij financiële problemen en we rollen vroegsignalering breder uit over het Sociaal Domein.
- We continueren de inzet van het taalhuis.
- We hebben huiskamers in de verschillende kernen, hier worden activiteiten georganiseerd, dit gaan we verder uitbreiden.
- We verkennen of onderzoek kan worden gedaan naar medicijngebruik in water (wijkwatermeting).
- We monitoren gezondheidsverschillen in samenwerking met de GGD. In de kernen waar de gezondheidsachterstand het grootst is kan extra inzet worden geleverd.

Fasering: In 2023 continueren we de inzet van vroegsignalering, het taalhuis, huiskameractiviteiten en verkennen we de inzet van medicijngebruik in water. In 2024, 2025 en 2026 gaan we verder met deze activiteiten en breiden we deze waar mogelijk uit, zoals inzet huiskameractiviteiten. Afhankelijk van de uitkomst van medicijngebruik in water en monitoring gezondheidsverschillen kunnen nadere acties uitgezet worden per kern. De fasering voor de GGD-monitorcijfers ziet er als volgt uit:

- 2023 Jeugdmonitor klas 2 en 4 VO (Reguliere monitorcyclus)
- 2024 Monitor jongvolwassenen (extra COVID)
- 2024 Volwassenen en Ouderenmonitor (Reguliere monitorcyclus)
- 2025 Kindmonitor 0-11 jaar (Reguliere monitorcyclus)
- 2026 Nog niet bekend. In de regulier cyclus is dat een monitorvrij jaar

Samenwerking: Stichting Dorpshuizen Laarbeek, LEVgroep, Sociaal Team Laarbeek (STL), GGD Brabant-Zuidoost, Waterschap Aa en Maas, Bibliotheek de Lage Beemden

Kansrijke Start

Doel: We continueren onze inzet voor een kansrijke start en sluiten aan bij regionale ontwikkelingen voor de ketenaanpak Kansrijke Start. We willen de samenwerking tussen de relevante partijen bevorderen. Het uiteindelijke doel is een zo goed mogelijke start (eerste 1000 dagen) van elk kind in een kwetsbare situatie.

Doelgroep: (kwetsbare) jonge kinderen tot 2 jaar en hun ouders

Uitvoering:

- We hebben een lokale coalitie Kansrijke Start en verstevigen het netwerk rondom de eerste 1000 dagen van een kind.
- We zijn gestart met de interventie Nu Niet Zwanger
- We continueren het prenataal huisbezoek
- We verkennen of we in Laarbeek aan de slag kunnen met CenteringZwangerschap in samenwerking met de Verloskundigen
- We verkennen of we in Laarbeek aan de slag gaan met BabythuisZorg in samenwerking met Kraamzorg
- We organiseren met de Coalitie Kansrijke Start bijeenkomsten/ activiteiten, zoals een thema avond
- We gaan verkennen of andere partners aan kunnen sluiten, denk hier bijvoorbeeld aan de kinderopvang en bibliotheek
- We sluiten aan bij regionale ontwikkelingen in de ketenaanpak Kansrijke Start

Fasering: In 2023 continueren we de coalitie Kansrijke Start, prenataal huisbezoek en in 2023 zijn we gestart met de implementatie van Nu Niet Zwanger. In 2023/ 2024 verkennen we of we vorm kunnen geven aan CenteringZwangerschap en BabythuisZorg. In 2024/ 2025 verkennen we of we andere partners aan kunnen laten sluiten bij de Coalitie Kansrijke Start in Laarbeek. In 2024, 2025 en 2026 continueren we onze inzet en sluiten we aan bij regionale ontwikkelingen voor de ketenaanpak Kansrijke Start.

Samenwerking: Verloskundigen, Kraamzorg, LEVgroep, GGD Brabant-Zuidoost, STL

Mentale Gezondheid

Doel: We geven vorm aan het thema mentale gezondheid. We versterken de samenwerking tussen de relevante partijen om op deze manier inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen waar nodig.

Doelgroep: alle leeftijden (met name jongeren)

Uitvoering:

- Om het thema mentale gezondheid meer vorm te geven bekijken we of een nieuwe werkgroep opgericht moet worden, of dat dit samengevoegd wordt met bestaande werkgroepen maar waarbij binnen deze werkgroep(en) meer aandacht naar mentale gezondheid gaat. Hierin wordt het jongerenwerk meegenomen.
- Er wordt een netwerkbijeenkomst georganiseerd rondom het thema mentale gezondheid
- De aanpak STORM (Strong Teens & Resilient Minds) wordt gecontinueerd en uitgebreid met leerjaar 4
- Het thema mentale gezondheid zal meer ingebed worden in de Huiskamers en de verbinding met andere lopende programma's zoals de coalitie Kansrijke Start en de Werkgroep Weerbaarheid & Verleidingen zal gelegd worden
- We willen het aanbod trainingen versterken
- Na vertrek van onze POH GGZ Jeugd willen we dit weer invullen, hierover zijn we met de huisartsen in gesprek

Fasering: in 2023 continueren we het programma STORM en onderzoeken we de mogelijkheden voor een werkgroep. Ook is in 2023 met relevante partners verkend waaraan behoefte is rondom mentale gezondheid, hieruit kwam een netwerkbijeenkomst naar voren. In 2023 zijn we met huisartsen in gesprek over het inzetten van de POH GGZ Jeugd. Daarnaast zoeken we in 2023 de verbinding met de huiskamers en andere lopende programma's. In 2024 continueren we de inzet van 2023 en gaan we het thema in de praktijk verder vormgeven. Zo gaan we aan de slag met het versterken van onze jongerenwerkers rondom het thema mentale gezondheid en het aanbod van trainingen. Ook in 2025 en 2026 continueren we deze inzet.

Samenwerking: LEVgroep, STL, gemeente Gemert-Bakel, GGD Brabant-Zuidoost, GGZ Oost Brabant, huisartsen

Aanpak overgewicht en obesitas:

Doel: Ons doel is dat het aantal kinderen en volwassenen met overgewicht en obesitas daalt. We zetten in op een gezonde leefstijl, inclusief sporten en bewegen.

Doelgroep: alle leeftijden (met name kinderen)

Uitvoering:

- We sluiten ons aan bij Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst (JOGG)
- We sluiten aan bij regionale ontwikkelingen voor de ketenaanpak Kind op Gezond Gewicht (KnGG)
- We onderzoeken hoe het GLI-aanbod in de gemeente verstevigd kan worden en hoe de beweegtuinten meer benut kunnen worden.
- We ondersteunen scholen om aan de slag te gaan met de Gezonde School-aanpak en stimuleren verenigingen om een gezonde sportomgeving te creëren.

Fasering: in 2023 sluiten we aan bij JOGG. We continueren het ondersteunen van scholen en verenigingen met het creëren van een gezonde omgeving. In 2024, 2025 en 2026 continueren we onze inzet en geven we vorm aan de ketenaanpak KnGG, we versterken het GLI-aanbod en het gebruik van de beweegtuinten.

Samenwerking: Laarbeek Actief, JOGG, GGD Brabant-Zuidoost, huisartsen, GLI-aanbieders

Valpreventie

Doel: We geven uitvoering aan de ketenaanpak Valpreventie om zo het risico op vallen bij ouderen vroegtijdig te signaleren en het aantal ouderen dat op de spoedeisende hulp beland na een val te verminderen.

Doelgroep: 65 plussers

Uitvoering:

- Binnen gemeente Laarbeek wordt de ketenaanpak Valpreventie vormgegeven. Hierbij wordt aangesloten bij regionale samenwerking en ontwikkeling.

Fasering: in 2023 gaan we in gesprek met lokale partijen (fysio's, KBO's) en stellen we een lokaal plan van aanpak op. Hierin staat opgenomen hoe we lokaal uitvoering geven aan de ketenaanpak valpreventie, ook compenseren we ouderen die woningaanpassingen nodig hebben. Rondom het thema valpreventie sluiten we aan bij regionale ontwikkelingen en samenwerkingen o.a. met zorgverzekers. In 2024, 2025 en 2026 wordt de ketenaanpak verder vormgegeven.

Samenwerking: fysiotherapeuten, GGD Brabant-Zuidoost, KBO, LEVgroep, STL

Leefomgeving

Doel: We creëren een gezonde leefomgeving en werken hierin samen met het ruimtelijke domein.

Doelgroep: alle leeftijden

Uitvoering:

- In de omgevingsvisie van Laarbeek wordt het thema gezondheid meegenomen
- We stellen de Woon-zorg visie op
- We betrekken huisartsen bij nieuwe initiatieven voor woonzorg
- We verkennen samen met het ruimtelijk domein de mogelijkheid om aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord

Fasering: In 2023 stellen we de visie op wonen welzijn en zorg op. Huisartsen worden betrokken bij nieuwe initiatieven voor woonzorg. In 2023 verkennen we samen met de afdeling Ruimtelijk Domein de mogelijkheden om aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord. In 2024, 2025 en 2026 blijven we gezondheid meenemen bij projecten van het ruimtelijk domein wanneer dit relevant is.

Samenwerking: Ruimtelijk Domein, GGD Brabant-Zuidoost, huisartsen

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) en vroegsignalering alcoholproblematiek

Doel: Ons doel is dat het percentage rokers en het percentage volwassenen en 65-plussers dat teveel drinkt daalt. En dat het aantal jongeren dat rookt, ooit heeft gedronken en ooit drugs heeft gebruikt daalt.

Doelgroep: alle leeftijden (met name jongeren)

Uitvoering:

- We zetten de nauwe samenwerking voort in de werkgroep Weerbaarheid en Verleidingen
- We zijn aangesloten bij het regio project voor denormalisering drugsgebruik SKIP!
- We stimuleren actief de rookvrije omgeving.
- Het voortgezet onderwijs onderzoekt of ze aan de slag gaan met de aanpak Helder op School.

- We onderzoeken of we aan de slag kunnen met de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en wat er nodig is om de vroegsignalering van alcoholproblematiek te verbeteren.

Fasering: We continueren de huidige inzet vanuit de werkgroep Weerbaarheid en Verleidingen in 2023 en gaan de samenwerking aan met de werkgroep van Gemert-Bakel. We blijven aangesloten bij Skip! In 2024 bekijken we of/hoe we aan de slag kunnen gaan met Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en Vroegsignalering alcoholproblematiek. In 2024, 2025 en 2026 blijven we inzetten op het versterken en verstevigen van ons aanbod.

Samenwerking: Novadic-Kentron, Halt, GGD Brabant-Zuidoost, Commanderie College, LEV groep, politie, huisartsen, Trimbos Instituut, gemeente Gemert-Bakel

Versterken sociale basis

Doel: We versterken de inzet van de sociale basis en de algemene voorzieningen als passende laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning.

Doelgroep: alle inwoners

Uitvoering:

- We versterken het Huiskamerproject met onze maatschappelijke partners
- We ondersteunen verenigingen
- We richten een centrale toegang in, zo komen alle vragen voor het Sociaal Domein op één plek binnen. Vanuit hier worden ze doorgezet naar de juiste persoon/ instantie. Vragen worden (waar mogelijk) eerst vanuit welzijn opgepakt.
- We onderzoeken of ons aanbod van voorliggende voorzieningen optimaal is

Fasering: Het versterken van het Huiskamerproject wordt in 2023 gecontinueerd. In 2023 doen we ook onderzoek naar de inzet van onze voorliggende voorzieningen. Ook continueren we het ondersteunen van verenigingen. In 2023 werken we aan een centrale toegang in samenwerking met LEVgroep. In 2024, 2025 en 2026 continueren we onze inzet.

Samenwerking: LEVgroep, Stichting Dorpshuizen Laarbeek, GGD Brabant-Zuidoost, Bibliotheek de Lage Beemden, STL

Mantelzorg

Doel: We ondersteunen en ontlasten mantelzorgers bij het uitvoeren van hun zorgtaken.

Doelgroep: mantelzorgers

Uitvoering:

- Een plan van aanpak rondom mantelzorg wordt uitgewerkt, steunpunt mantelzorg is hier onderdeel van
- We bieden mantelzorgbonnen aan mantelzorgers aan
- We hebben een werkgroep Dementievriendelijk Laarbeek, we zetten in op een 'dementievriendelijke gemeente'

Fasering: In 2023 continueren we bestaande activiteiten (Steunpunt Mantelzorg, Mantelzorgbonnen en dementievriendelijk gemeente). En in 2023 werken we het plan van aanpak rondom mantelzorg uit. In 2024, 2025 en 2026 continueren we onze inzet.

Samenwerking: LEVgroep, GGD Brabant-Zuidoost

Één tegen Eenzaamheid

Doel: We gaan aan de slag met een lokale aanpak rondom het thema Eenzaamheid.

Doelgroep: alle leeftijden

Uitvoering:

- We doen mee aan landelijke campagnes zoals de Week tegen Eenzaamheid
- We hebben huiskamers in de verschillende kernen
- We verkennen hoe LEVgroep en Laarbeek Actief zich nog meer in kunnen zetten tegen eenzaamheid en hoe we het thema kunnen koppelen aan de huiskamerprojecten. Ook de dorpsondersteuners worden bij deze aanpak betrokken.

Fasering: In 2023 continueren we onze inzet. In 2024, 2025 en 2026 onderzoeken we hoe we het thema eenzaamheid verder in kunnen bedden bij Laarbeek Actief en de huiskamerprojecten.

Samenwerking: LEVgroep, Laarbeek Actief, GGD Brabant-Zuidoost, Stichting Dorpshuizen Laarbeek

Welzijn op Recept

Doel: We geven vorm aan de ketenaanpak Welzijn op Recept

Doelgroep: alle leeftijden

Uitvoering:

- In de gemeente wordt de ketenaanpak Welzijn op Recept opgezet, hierbij sluiten we aan bij regionale ontwikkelingen.
- We onderzoeken het aanbod van voorliggende voorzieningen in de gemeente

Fasering: In 2023 onderzoeken we het aanbod van de voorliggende voorzieningen. Hierbij brengen we in kaart of we voldoende voorliggende voorzieningen in Laarbeek hebben. Ook sluiten we in 2023 aan bij regionale ontwikkelingen. Zo wordt er op regionaal niveau met huisartsen overlegt en organiseren we een inspiratiebijeenkomst Welzijn op Recept voor omliggende gemeenten en relevante partners. In 2024, 2025 en 2026 gaan we uitvoering geven aan de ketenaanpak Welzijn op Recept.

Samenwerking: LEVgroep, Huisartsen

4. Ondersteunende onderdelen: Versterking kennis- en adviesfunctie GGD en Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

4.1 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD

Gemeenten in Noord-Brabant vinden het belangrijk dat relevante data en informatie worden gebruikt bij het maken van keuzes op het gebied van gezondheidsbevordering en preventie.

We zijn van mening dat de GGD-en in onze provincie de meeste kennis, ervaring en het grootste netwerk hebben om de relevante informatie te verzamelen, te interpreteren en een advies te brengen over de kansrijke interventies waarmee de grootste impact gemaakt kan worden voor de bewoners van onze provincie/ regio.

De 3 Brabantse GGD'en hebben al een samenwerking (bijv. de gezamenlijke BrabantScan) en alle andere kennispartners werken in/voor de hele provincie (Academische Werkplaats TRANZO, HBO-instellingen Fontys en AVANS, de Provincie etc.). Daarom is het logisch om te bouwen aan een Brabants netwerk van GGD'en dat samen met gemeenten de meest actuele lokale en regionale kennisvragen op gebied van preventie en publieke gezondheid gecoördineerd kan oppakken. Dit gebeurt samen met de andere kennispartijen in Brabant, in een gezamenlijke ontwikkelagenda, waardoor we denkkracht en ontwikkelkosten delen, versnippering tegengaan, meer data hebben voor onderzoek en profiteren van elkaars 'best practices'.

De GGD'en en andere kennispartijen werken samen aan:

- Opzetten en onderhouden van een regionale kennisinfrastructuur preventie
- Vergroten van de toepasbaarheid van kennis (ontsluiten van landelijke, regionale en lokale kennis t.b.v. advisering aan gemeenten en andere partijen)
- Vervullen van de rol van schakelpunt voor gemeenten en andere lokale en regionale partijen
- Opstellen met regionale partijen van een regionale kennisagenda
- Fungeren als schakelpunt tussen de regionale kennisinfrastructuur en de landelijke kennisinfrastructuur.

4.2 Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

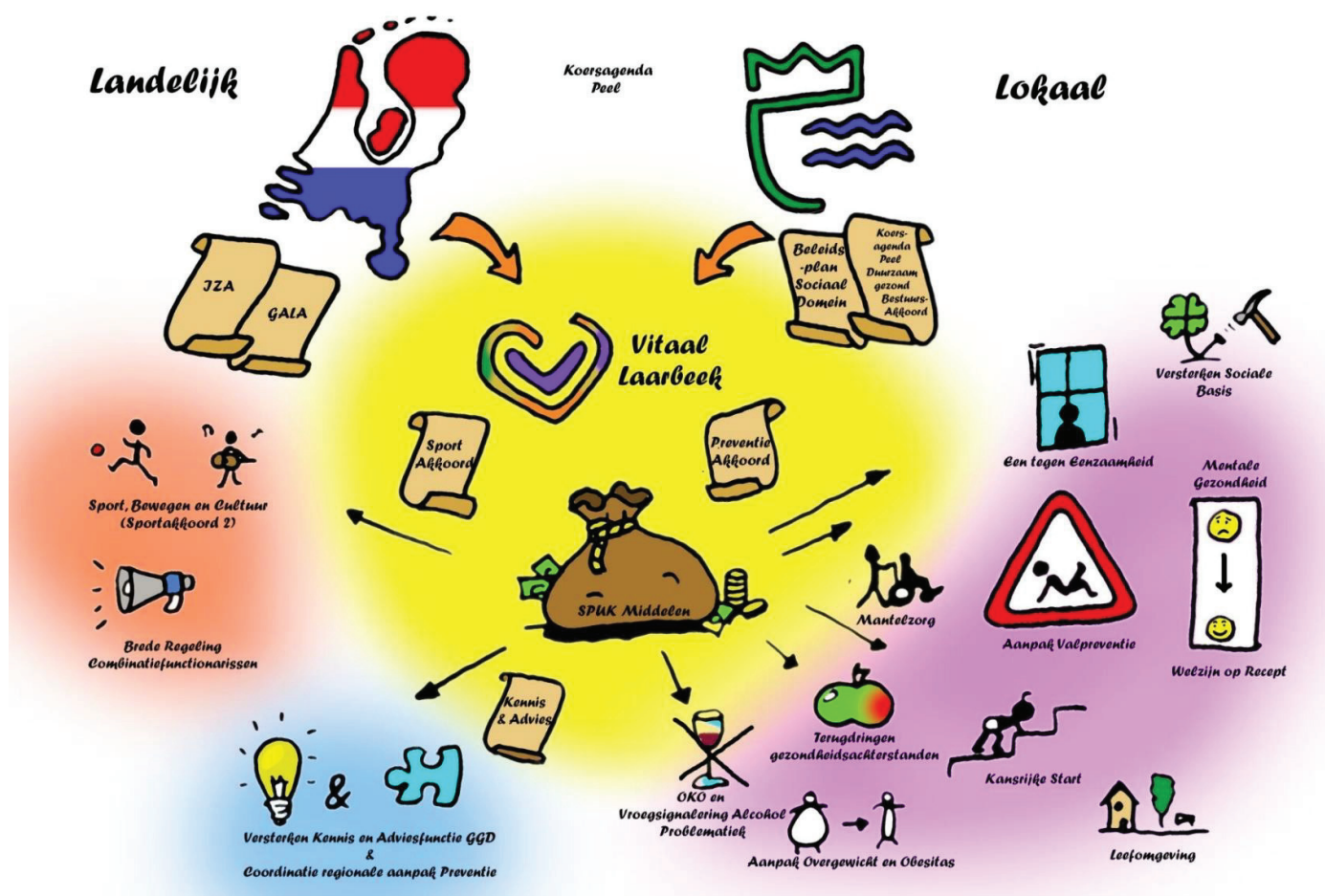
Samenwerking en coördinatie op regionaal niveau vraagt ureninzet van gemeenten om hierin te participeren. Samenwerking met GGD en zorgverzekeraar worden hierbij specifiek benoemd. Ook kan een coördinerende rol worden neergelegd bij een andere partij.

5. Bewaking van de voortgang

De voortgang van de uitvoering van dit plan wordt op verschillende manieren bijgehouden, zodat waar nodig tijdig kan worden bijgestuurd. Allereerst zal de voortgang besproken worden in de stuurgroep Vitaal Laarbeek waarin relevante partijen vertegenwoordigd zijn. Daarnaast worden ontwikkelingen binnen het team beleid sociaal domein gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Aanvullend wordt op basis van het beleidsplan sociaal domein een keer per twee jaar de uitvoeringsagenda Sociaal Domein opgesteld, waar onderwerpen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord terug komen. De voortgang van dit plan zal daarbij een vaste plek krijgen. Andere momenten waarop de voortgang wordt bijgehouden zijn de tweejaarlijkse evaluatiemomenten van het jaarplan Gezondheidsbevordering met GGD Brabant-Zuidoost en de bijeenkomsten van de lokale werkgroepen (Weerbaarheid en Verleidingen, Kansrijke Start, Dementievriendelijk Laarbeek). Monitoring vindt daarnaast plaats aan de hand van de monitorcijfers van GGD Brabant-Zuidoost.

6. Samenhang en synergie tussen uitvoering op de verschillende hoofdthema's en onderdelen

In onderstaande afbeelding geven we weer hoe de verschillende hoofdthema's en onderdelen van het GALA-plan samenhangen met ons lokale en regionale beleid.

7. Verbinding onderdelen Brede SPUK en doelen GALA en Sportakkoord II

In onderstaand overzicht zijn de verbindingen tussen de onderdelen uit de Brede SPUK en de doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord en Sportakkoord II gelegd. Hierin zijn veel combinaties mogelijk, want veel onderdelen hangen met elkaar samen. Om het overzichtelijk te houden hebben we ervoor gekozen om alleen de meest duidelijke combinaties aan te vinken.

[illegible]